

Postoupení pohledávky a soudní poplatek

Uplatňuje-li účastník v občanském soudním řízení pohledávku nebo jiné právo, které nabyl postoupením (§ 526 a násl. občanského zákoníku) nebo jiným převodem, je v rozporu s účelem a smyslem ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, jestliže k postoupení (jinému převodu) došlo proto, aby se postupitel (jiný převodce) vyvlékl z povinnosti platit soudní poplatky a jiné náklady a aby tak bylo pro uplatnění práva (ze strany postupníka nebo jiného nabyvatele) dosaženo osvobození od soudních poplatků. Vznikne-li důvodné podezření, že k postoupení (jinému převodu) pohledávky nebo jiného práva došlo proto, aby jejich uplatnění v občanském soudním řízení nebylo spojováno s povinností uhradit soudní poplatky a další náklady řízení, soud žádosti účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků nevyhoví, i kdyby jeho poměry (jinak) odůvodňovaly osvobození od soudních poplatků; důvodné podezření je zpravidla dáno tehdy, požaduje-li postupník (jiný nabyvatel pohledávky nebo jiného práva) osvobození od soudních poplatků, zatímco poměry postupitele (jiného převodce) takové osvobození zcela nepochybně neumožňují.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 73/2015, ze dne 12.8.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce T. C., proti žalovaným 1) S. B., a 2) L. B., o 4.008.000,- Kč s příslušenstvím a o neúčinnost právních úkonů, vedené u Obvodního soudu ve Frýdku - Místku pod sp. zn. 14 C 286/2013, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. dubna 2014 č.j. 71 Co 203/2014-116, tak, že dovolání žalobce se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu ve Frýdku - Místku dne 22.11.2013 domáhal, aby mu žalovaný 1) zaplatil 4.008.000,- Kč, in eventum aby bylo určeno, že jsou vůči žalobci neúčinné "smlouva o zúžení rozsahu společného jmění žalovaného 1) a I. B. uzavřená ve formě notářského zápisu sepsaného notářem JUDr. V.N. dne 24.6.2009 sp. zn. NZ 152/2009, N 164/2009 včetně rozhodnutí příslušného katastrálního úřadu, jímž byl na základě této smlouvy povolen vklad vlastnického práva žalovaných do Katastru nemovitostí České republiky", a "darovací smlouva uzavřená mezi žalovanými dne 2.7.2009 včetně rozhodnutí příslušného katastrálního úřadu, jímž byl na základě této smlouvy povolen vklad vlastnického práva žalovaných do Katastru nemovitostí České republiky". Žalobu zdůvodnil zejména tím, že jeho otec Ing. V. C. poskytl v letech 2005 až 2008 I. B. půjčky v celkové výši 4.008.000,- Kč, že Ing. V. C. tyto své pohledávky postoupil žalobci a že tyto pohledávky byly žalobci přisouzeny pravomocným soudním rozhodnutím. I. B. měla se žalovaným 1) ve společném jmění manželů nemovitosti ve Frýdlantu nad Ostravicí, které na základě smlouvy o zúžení rozsahu společného jmění manželů ze dne 24.6.2009 přešly na žalovaného 1) a na základě darovací smlouvy ze dne 2.7.2009 na žalovaného 2). Žalobce považuje uvedené právní úkony za právně neúčinné ve smyslu ustanovení § 42a občanského zákoníku a požaduje (primárně), aby mu žalovaný 1) poskytl náhradu odpovídající prospěchu, který neúčinnými právními úkony získal (§ 42a odst.4 občanského zákoníku), popřípadě (eventuálně) se domáhá určení neúčinnosti obou předmětných smluv.

Po podání žaloby žalobce požádal o přiznání osvobození od soudních poplatků "z důvodu nepříznivé finanční situace, ve které se nyní nachází", neboť nemá "k dispozici volné finanční prostředky na

zaplacení soudního poplatku ve výši 200.400,- Kč", což je dáno "mimo jiné s ohledem na množství sporů, které je nucen vést v souvislosti se skutky I. B. a J. H.", a z jeho strany "v žádném případě nejde o bezdůvodné uplatňování či bránění práva".

Okresní soud ve Frýdku - Místku usnesením ze dne 24.2.2014 č.j. 14 C 286/2013-52 žalobci osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Pokládal za zjištěné, že žalobce dosahuje průměrný čistý měsíční výdělek ve výši 13.350,- Kč a pobírá výsluhový příspěvek ve výši 5.968,- Kč měsíčně, že žalobce má vyživovací povinnost k nezletilému T. C., že žalobce má ve společném jmění s manželkou Bc. L. C. rodinný domek s pozemky v S., že manželka žalobce dosahuje průměrný čistý měsíční výdělek ve výši 22.749,- Kč a že žalobce má "hypoteční úvěr" ve výši 2.265.305,40 Kč a "úvěr na bydlení" ve výši 180.562,- Kč, a dospěl k závěru, že poměry žalobce neodůvodňují ve smyslu ustanovení § 138 odst.1 občanského soudního řádu osvobození od soudních poplatků ani zčásti.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 7.4.2014 č.j. 71 Co 203/2014-116 potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud nejprve odmítl žalobcův názor, že by byl v projednávané věci osvobozen od soudních poplatků podle ustanovení § 11 odst.2 písm.q) zákona o soudních poplatcích, a shodně se soudem prvního stupně dovodil, že "příjmy žalobce a jeho rodiny jsou dostatečně vysoké", že "lze předpokládat, že je v reálných možnostech žalobce soudní poplatek uhradit", a že tedy poměry žalobce neodůvodňují osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 občanského soudního řádu. Odvolací soud současně dospěl k závěru, že osvobození od soudních poplatků neodůvodňuje "ani povaha uplatňovaného nároku". Žalobce totiž nabytí vymáhanou pohledávkou od svého otce, jenž má "možnost nakládat s tak vysokým obnosem a jistě není osobou nemajetnou, které by bránily její majetkové poměry se domoci svého práva u soudu", a v době postoupení si "musel být vědom, že se jedná o pohledávky, které budou muset být vymáhány soudní cestou"; žalobce tak měl "možnost uzavřít se svým otcem ujednání o nákladech vzniklých v souvislosti s vymáháním pohledávky, případně vzhledem ke svému příjmu se na uplatnění pohledávek u soudu připravit či na postoupení pohledávky nepřistoupit".

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá v první řadě, že je "osvobozen od soudních poplatků ex lege" podle ustanovení § 11 odst.2 písm.q) zákona o soudních poplatcích, neboť mu "byla způsobena újma trestným činem" (vymáhaná pohledávka představuje škodu, kterou utrpěl v důsledku protiprávního jednání I. B.). Žalobce dále dovozuje, že splňuje předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 občanského soudního řádu, když "prokazatelně doložil skutečnost, že nemá k dispozici volné finanční prostředky na zaplacení soudního poplatku ve výši 200.400,- Kč", namítá, že musí vést "v souvislosti se skutky I. B. a J. H. množství sporů" a že nepřiznání osvobození od soudních poplatků je v "rozporu se zásadou zakotvenou v Čl. 36 Listiny základních práv a svobod", a pokládá za "absurdní", aby byly zohledňovány finanční prostředky jeho otce, který není účastníkem tohoto řízení. Žalobce navrhl, aby dovolací soud usnesení soudů obou stupňů zrušil.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013 (dále též jen "o.s.ř."), neboť napadené usnesení odvolacího soudu bylo vydáno v občanském soudním řízení zahájeném v době přede dnem 1.1.2014 (srov. Čl. II bodu 2 zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je odvolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být odvolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí soudů o žádosti žalobce o přiznání osvobození od soudních poplatků významné (mimo jiné) vyřešení právní otázky, zda, popřípadě v jakém směru je pro rozhodování o osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř. významná skutečnost, že žalobce se žalobou domáhá práva, jež vyplývá z pohledávky, kterou nabyl postoupením. Vzhledem k tomu, že posouzení této otázky procesního práva bylo pro rozhodnutí v projednávané věci významné (určující) a že dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že dovolání žalobce je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Podle ustanovení § 138 odst.1 věty první o.s.ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

Účastníkům vznikají v souvislosti s uplatňováním nebo bráněním práva náklady, které jsou povinni platit (srov. § 140 odst.1 o.s.ř.). Ocitl-li se účastník v takové nepříznivé majetkové situaci, která mu znemožňuje, aby platil všechny náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva, nemůže to mít za následek, aby se nedomohl v občanském soudním řízení ochrany svých práv. Účastník, jehož poměry mu znemožňují platit náklady potřebné k vystupování před soudem, má právo na osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., ledaže by šlo o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Účastník, který byl osvobozen od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř. nebo u něhož jsou alespoň předpoklady, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., má právo, aby mu soud ustanovil na jeho žádost zástupce, je-li to třeba k ochraně jeho zájmů (srov. § 30 odst.1 o.s.ř.), a soud mu neuloží povinnost k náhradě nákladů řízení, které platil stát, i kdyby stát měl podle výsledku řízení vůči němu právo na náhradu nákladů řízení (srov. § 148 odst.1 o.s.ř.). Účastník, který byl osvobozen od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., nelze uložit, aby složil zálohu na náklady důkazu, i když důkaz navrhl nebo i když soud nařídil důkaz o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu (srov. § 141 odst.1 o.s.ř.).

Poměry účastníka, který je fyzickou osobou (člověkem), odůvodňují osvobození od soudních poplatků tehdy, jestliže vzhledem ke stavu svého jmění (majetku a dluhů) není schopen platit náklady řízení, aniž by tím ohrozil vlastní výživu (v rozsahu odpovídajícím zejména jeho potřebám a zdravotnímu stavu) a výživu osob, k nimž má nebo k nimž převzal vyživovací povinnost. Při posuzování poměrů takového účastníka samozřejmě nelze brát v úvahu veškerý jeho majetek; podstatné jsou příjmy z výdělečné nebo jiné činnosti účastníka, výnosy jeho majetku a další jeho disponibilní peněžní prostředky (včetně možnosti si je opatřit prací nebo jiným zákonným způsobem) a zásadně se nepožaduje, aby (pouze v zájmu zaplacení nákladů řízení) účastník zpeněžoval (samozřejmě, nejde-li o obchodování vyplývající z podnikatelské činnosti účastníka) své movité nebo nemovité věci nebo jiný majetek. Všechny okolnosti, které jsou významné pro posouzení jeho poměrů, je účastník povinen soudu věrohodně doložit.

Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech účastníka, soud promítne do úvahy, zda účastník, který je fyzickou osobou (člověkem), je schopen ze svých příjmů a dalších disponibilních peněžních prostředků uhrazovat soudní poplatky a platit ostatní náklady řízení, zejména náklady spojené s právní pomocí, která by mu byla poskytována od počátku řízení až do jeho skončení, a s placením záloh na důkazy, které navrhl nebo které soud nařídil o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu. Jestliže to poměry (nedostatek disponibilních peněžních prostředků) žádajícího účastníka nedovolují, je soud povinen mu přiznat odpovídající osvobození od soudních poplatků (zcela, zčásti, pro část řízení nebo jen pro některé úkony).

Účastník vždy nemusí v občanském soudním řízení sledovat poctivý záměr. Soud proto vždy vybere soudní poplatek za řízení zejména tehdy, představuje-li žádost o osvobození od soudních poplatků (záměrnou) procesní obstrukci, sledující především bezdůvodné protahování občanského soudního řízení, nebo jde-li o zneužití práva na osvobození od soudních poplatků.

Uplatňuje-li účastník v občanském soudním řízení pohledávku nebo jiné právo, které nabyl postoupením (§ 526 a násl. občanského zákoníku) nebo jiným převodem, je nepochybně v rozporu s účelem a smyslem ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, jestliže k postoupení (jinému převodu) došlo proto, aby se postupitel (jiný převodce) vyvlékl z povinnosti platit soudní poplatky a jiné náklady a aby tak bylo pro uplatnění práva (ze strany postupníka nebo jiného nabyvatele) dosaženo osvobození od soudních poplatků. Vznikne-li tedy důvodné podezření, že k postoupení (jinému převodu) pohledávky nebo jiného práva došlo proto, aby jejich uplatnění v občanském soudním řízení nebylo spojováno s povinností uhradit soudní poplatky a další (výše uvedené) náklady řízení, soud žádosti účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků nevyhoví, i kdyby jeho poměry (jinak) odůvodňovaly osvobození od soudních poplatků; důvodné podezření je zpravidla dáno tehdy, požaduje-li postupník (jiný nabyvatel pohledávky nebo jiného práva) osvobození od soudních poplatků, zatímco poměry postupitele (jiného převodce) takové osvobození zcela nepochybně neumožňují.

V projednávané věci dovolací soud souhlasí se závěrem odvolacího soudu, podle kterého poměry žalobce neodůvodňují osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., neboť žalobce je schopen platit náklady řízení, aniž by tím ohrozil vlastní výživu a výživu osob, k nimž má vyživovací povinnost. Odvolací soud rovněž správně poukázal na poměry otce žalobce Ing. V. C., od něhož žalobce postoupením nabyl pohledávku, z níž odvozená práva uplatňuje žalobou v tomto řízení. Neumožňují-li poměry postupitele (Ing. V. C.) osvobození od soudních poplatků podle hledisek uvedených v ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., je zřejmým zneužitím práva, požaduje-li takové osvobození (jako postupník) žalobce.

Tím, zda žalobce je v projednávané věci ex lege osvobozen od soudních poplatků podle ustanovení § 11 odst.2 písm.q) [správně jde o § 11 odst.2 písm.t)] zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013, se dovolací soud nezabýval, neboť pro závěr, zda lze žalobci přiznat osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., nemá význam. Má-li žalobce za to, že vskutku je "navrhovatelem v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, který byl pravomocným odsuzujícím rozhodnutím v trestním řízení se svým nárokem nebo v jeho zbytku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních", nejde o důvod pro přiznání osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 odst.1 o.s.ř., ale pro závěr, že příslušný soudní poplatek nebude vybrán a že řízení nebude zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, a jedná se o odvolací (dovolací) důvod, kdyby přesto soud prvního stupně (odvolací soud) řízení zastavil pro nezaplacení soudního poplatku.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné. Protože nebylo zjištěno, že by usnesení odvolacího soudu bylo postiženo některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou

vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce podle ustanovení § 243d písm. a) o.s.ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)